

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmna strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knafova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Volilna reforma.

Klerikalci so vložili v deželni zbor načrt za reformo deželnozborskega volilnega reda. Sami vedo, da sedanji volilni red ni veliko vreden, kajti 50 veleposestnikov voli 10 poslancev v deželni zbor. Mi bi se veselili, če bi bil ta načrt kaj vreden in da bi dobila zastopstvo tudi ona lepa manjšina, ki se pokaže pri vsakih volitvah.

Načrt pa je takšen, da ga opozicija v deželni zboru ni mogla sprejeti. Načrt namreč predlaga: Mandati kmetskih občin se pomnože za štiri, mestom se priključijo kmetske vasi, ki spadajo v mestno občino. Končno se uvrste v mestno kurijo še tako imenovani industrijski kraji, vsled česar pride zopet precej kmetskih volilcev v mestno kurijo, kmetska kurija se pa očisti delavstva. Na ta način bi mesta popolnoma izgubila (razen Ljubljane in Idrije) svoje zastopnike in bi ta kurija bila potem brez pomena. Kranjska mesta po deželi res nimajo izključno meščanskega značaja, ker je v mestih samih mnogo kmetovalcev. Toda če bi se odpravila mestna kurija, bi se s tem večjo pravico morala odpraviti veleposestniška kurija, kajti kakor smo zgoraj omenili, voli le par ljudi 10 poslancev, namreč nemških grofov in baronov.

Stojimo na stališču, da bi bil tudi za deželni zbor umesten tak volilni red, kakor je za državni zbor, ki ima le splošno in enako volilno pravico in ne pozna nobenih kurij. Poleg tega naj bi se uvedel proporcionalni sistem, kakor so ga klerikalci vsilili za ljubljanski mestni zastop, da dobe namreč tudi manjšinske stranke svoje zastopnike v občini.

Kaj takega pa klerikalcem niti na misel ne pride, kajti če bi se uvedle proporcionalne volitve, bi se tudi nehala njih absolutno gospodarstvo v deželi. Vsakdo mora spregledati, da so klerikalci z name-ravano volilno reformo hoteli le še bolj utrditi svoje zastopstvo v deželni zboru. Najbolj jih označimo, če jih primerjamo volkovom, ki hočejo sami vse požreti in

ničesar privoščiti drugim. Kaj mar klerikalcem ljudska volja?

Narodno napredni poslanci so bili z veseljem pripravljeni sodelovati pri preosnovi deželnozborskega volilnega reda, toda, da bi sami sebi zavili vratove, tega vendar niso hoteli storiti. Le pomislimo, kaj bi bilo, če bi iz deželne zbornice izginili zadnji poslanci, ki se upirajo požerušku gospodarstvu klerikalcev, ki edini zastopajo še narodne koristi? Kakšno pohujšanje bi klerikalci šele potem uganjali, ko bi ne bilo nikogar, ki bi jim gledal na prste in povzdignil svoj glas proti požrešnosti in zapravljenosti, ki se uganja z deželnim denarjem. Res je, da kot v manjšini stoječi ne morejo ničesar doseči, toda ust jim klerikalci ne morejo zapreti, zato se vseeno še malo ženirajo pred glasnim klicem naprednih poslancev po zboljšanju razmer v deželni hiši.

Napredni poslanci pa niso takoj zavrgli vsako razpravljanje o volilni reformi, ampak so vložili protipredlog, ki meri na to, da se uredi deželni volilni red dejanskim razmeram in potrebam primerno. Bili so izprva za to, da se uvede splošna in enaka volilna pravica za deželni zbor. Uvideli so pa, da bi vlada in Nemci temu nasprotovali, zato so se omejili na to, da se zagotove mestni kuriji pristojni mandati, veljava kmečkih mandatov pa se pomnoži s tem, da se nekateri industrijski kraji uvrste v skupino mest in trgov. Če hočemo biti pravični in ker vemo, da bi se nobena vlada ne dobila, ki bi odpravila kurije, bi bil ta predlog docela na mestu. Klerikaci pa o tem niti slišati niso hoteli, ampak so kratkomalo izjavili: če nočete našega predloga sprejeti, naj pa ostane pri starem, toda mi bomo razveljavili Mazelletov in Lavrenčičev mandat. Postopali so seveda kot visoki gospodje, ki imajo le ukazovati, drugi pa pokorni biti. S tem so tudi pokazali, da jim prav nič ni ležeče na kaki preosnovi, ki ne odgovarja docela njih interesom. Zato se tudi niso hoteli spuščati v kakšno razpravo o tem.

Ako zdaj vpijejo, da so liberalci krivi, če se volilni red ne preosnuje, je to laž,

kajti sami nočejo slišati o preosnovi, ki bi ne odgovarjala njih požrešnim namenom.

RAZGLED PO SVETU.

Nove doklade na Goriškem.

Že od leta 1910. kažejo deželni proračuni goriški ogromen primanjkljaj, ki vedno narašča in za katerega še niso našli kritja. Sedanji deželni odbor je sklenil, da potrka zopet na vrata davkoklačevalcev, ki naj z novimi davki vsaj nekoliko pokrijejo deželni primanjkljaj. Proračun za leto 1914. izkazuje v svrhu saniranja deželnih financ sledeče novi vire dohodkov: 1. Vpejje se deželni užitninski davek na vino v zasebni uporabi in sicer 8 K od hektolitra; 2. davek na pivo se zviša od 4 K na 8 K in 3. deželna naklada na zemljiški davek se zviša od 20% do 40%.

Proporcionalne volitve za Gradec.

Za mesto Gradec nameravajo uvesti proporcionalne volitve, da bo torej vsaka količaja pomembna stranka zastopana v mestnem zastopu. Pri obravnavi o tem volilnem redu v deželni zboru bodo slovenski poslanci zahtevali, da se uvedejo tudi za Celje, Maribor in Ptuj proporcionalne volitve, kar bi bilo zelo pravično.

Dunajske volitve.

Pri občinskih volitvah na Dunaju so se, odkar imajo krščanski socialci občino v rokah, godile nezaslišane sleparije. Nekaj klerikalnih podreptnikov je pri sodišču priznalo, kjer so bili zaslišani kot priče, res strašne goljufije, volitve za mrtve, prepovedanja, večkratno volitev ene in iste osebe itd. Zato so se dunaski svobodomišelniki poslanci zgledali pri ministrskem predsedniku Stürgkhu, da se pritožijo zaradi dogodkov pri dunajskih volitvah in zahtevajo, da vlada sama vzame v roke vse bodoče volitve, da se enkrat za vselej onemogočijo volilne sleparije.

Državni zbor.

Glasom dosedanjih vesti bo sklican državni zbor za 3. marca ter bo zboroval do 3. aprila. Kakor pa se sedaj zatrjuje, bo nemogoče držati se tega kalendarija.

Velikanski stroški za vojaštvo.

V prihodnjih 5 letih bodo izdale evropske vesesile nič manj kot 46 milijard za svoje vojske. Na Rusijo pride 12 milijard, na Francijo 8, na Nemčijo 10, na Italijo 3,5 in na Avstrijo 4,5.

Nova trgovska akademija na Dunaju.

Gremij trgovcev na Dunaju je sklenil ustanoviti na Dunaju novo trgovsko akademijo, kjer naj se prične poduk že leta 1914/15.

Nemško-češka pravna pogajanja.

V torek so se začela češko-nemška pravna pogajanja. Nemci so sprejeli vladno predlogo za temelje pogajanj; Stürgkh je prosil Čeha, da bi storili isto. Od Čehov so zastopani poleg mladočehov, agrarcev in narodnih socialcev tudi klerikalci, realisti in socialni demokrati.

Bolgarski ministri na zatožni klopi.

V četrtek se je pričela pred državnim sodiščem obravnava proti obtoženim ministrom Savovu, Genadijevu in Petrovu. Obtožba proti Savovu pravi, da so se vršile pri dobavah za vojsko nedrednosti, Genadijevu očitajo, da je pri koncesijah dal goťove prednosti. Vsi so obtoženi, da so kršili ustavo. — Obtožnica proti bivšim ministrom obsega 700 strani. Pozvanih je 600 prič. Savovu očita obtožnica, da je okradel državo pri dobavah, Genadijeva, da je delal kupčije pri koncesijah, Gudevju očita, da je ukradel 260 tisoč dispozicijskega fonda. Razprava se vrši v glavni dvorani Slovanskega kazina.

Grška in Bolgarska.

V bližini Zirnove je močna bolgarska četa prekoračila grško mejo, pri čemer je prišlo do boja z Grki. Bolgari so morali baje bežati in so imeli kakih 30 mrtvih in ranjenih. Po drugi verziji je šlo samo za brezpomembno streljanje, ki ni napravilo nobene škode.

Romunska in Grška.

Romunska mejna policija je bila obveščena, da bo potovala grška kraljevska dvojica prve dni aprila s prestolonaslednikom čez Ogrsko v Bukarešto. Kakor se zatrjuje, naj se izvrši ob tej priliki zaroka grškega prestolonaslednika z romunsko princeso Elizabeto.

Nezgoda belgijskega kralja.

V torek dopoldne je padel belgijski kralj s konja v gozdu Soignies pri Bruslju. Zlomil si je levo roko. — Kirurg Dabage je konstatiral, da je kraljeva roka med komolcem zlomljena, razun tega so kite pretegnjene in koža je opraskana. Kralj ima velike bolečine, nima pa mrzlice. Za okrevanje bo treba nekaj časa.

Interpelacija

poslanca Julija Mazelleta in tovarišev na g. dež. glavarja dr. Šusteršiča v zadevi poprave črnomaljskega vodovoda.

Že kmalu po upeljavi črnomaljskega vodovoda, nastale so pri tem razne neprilike. Vsak čas je vode zmanjkalo in vedno je bilo treba krpiti. Vodovod je bil pač od podjetnika že v začetku slabo narejen, cevi deloma preplitvo položene, deloma slabo montirane. Tudi se ni gledalo pri polaganju cevi, kako in na kakem materialu leže. Zmetalo se je v jarke zmešano kamenje in zemljo tako, da velikokrat ista cev leži deloma na kamenju, deloma na mehki prsti in se tako pri različnem pritisku vode, zibljejo in premikajo lahko sem in tje, ker, kakor rečeno, cev s cevjo ni dobro založena in zalita. Štedilo se je z materialom, zlasti svincem in ovijali so cevi (kjer se stikajo) s slabim predivom. Nedostatki so rasli od leta do leta tako, da včasih po cele mesece prizadeti prebivalci niso imeli vode, dasi je vodovod stal okrog 200.000 K. Moledovali so leta in leta pri dež. odboru, naj kaj ukrene, da se slabo narejen vodovod popravi in sploh gleda, da dobe vodo.

Nekolikokrat so bili deželni inženirji radi tega v Črnomlju, in trdili, da je sploh premalo vode in da je treba priklopiti še par studencev. Opozarjalo se jih je tudi, da mora biti vsekako na progi tudi kaka napaka, ker se je mnogokrat dogodilo, da je voda zvečer s silo drla, zjutraj pa je sploh ni bilo, dasi je ponoči nihče ni mogel posebno veliko porabiti. Pa oni so vedno trdili, da, ako se priklopijo novi studenci na Blatniku, bo dovolj vode.

Dež. odbor je tudi priklopil dva studenca, kar je stalo okrog 25.000 kron. Vsled zatrdila gg. dež. inženirjev so bili prizadeti prepričani, da bo sedaj vode v izobilju. Prišlo pa je do tega, da imajo prizadeti prav, ki trdijo, **da je v prvi vrsti vodovod slabo napravljen in se voda izgubi po podzemeljskih votlinah.**

Razdelni rezervoar v Kotu je poln, a ljudje so vendarle večinoma brez vode ali vsaj imajo jo le par ur na dan.

Popravilo je torej neobhodno potrebno in nima nič s studenci ob začetku vodovoda opraviti. Gre namreč za progo od Črnomlja do Petrove vasi, oziroma Kota, kajti do tu je bila lani proga že popravljena, ker sta bila nova studenca priklopljena.

Vprašam g. dež. glavarja:

I. Ali so mu omenjeni nedostatki pri črnomaljskem vodovodu znani?

II. Ali hoče nemudoma odrediti, da se vodovodna cev iz Kota v Črnomelj preišče in popravi ter s tem da tamošnjim prebivalcem zadostno množino vode?

Interpelacija

poslanca Julija Mazelleta in tovarišev na gosp. deželnega glavarja dr. Šusteršiča radi onesnaženja Save od Zagorja naprej.

Kakor je splošno znano, priteče Sava do Zagorja kristalno čista ter se v njej še nahajajo dobre vrste rib, se more v njej kopati itd. V Zagorju pa že priteče v Savo popolnoma črna Medija, ki vsebuje različne odpadke, pripeljane od premogovnika trboveljske premogokopne družbe v Za-

gorju, od apnenic ter premogokopne družbe in nekaterih zasebnikov. Od pralnice premoga se zmeče vsakih 12 ur najmanj 30 do 40 vozov (huntov) ali 60 do 80 vozov na dan v Savo. Vrhutega pa ima premogokopna družba sama 9 apnenic, Mihelčič 2 in še drugi zasebniki nekaj. V vsaki apnenici zgori vsakih 14 dni do tri tedne ena peč in od vsake peči gre najmanj dva voza (hutna) nesnage in smeti v Savo, tako, da se zmeče v njo samo iz apnenic vsakih 14 dni do 24 huntov nesnage. Že od Zagorja naprej postane vodovje Save radi tega umazano in nezdravo. Največ nesnage pride v Savo iz Trbovelj. **Vsakih 12 ur se spušča najmanj 70 do 80 huntov odpadkov iz rudnika v Savo, tedaj na dan 140 do 160 huntov!** Vrhutega pa pridejo v poštevi tudi odpadki iz cementne tovarne, kjer se zmeče vsak teden tudi najmanj 15 vozov nesnage v Savo. Od Trbovelj naprej teče Sava skoraj že popolnoma črna proti Hrastniku. V Hrastniku zmeče trboveljska premogokopna družba prilično enako nesnage v Savo, kakor v Zagorju, to je 70 do 80 huntov na 24 ur. Najgršo nesnago pa spušča kemična tovarna v Hrastniku v Savo. Z odpadki iz te tovarne se voda popolnoma okuži, da ne more živeti na daleč nobena riba v savski vodi ter da savsko vodo še pri Krškem in Brežicah živina ne pije. Vrhutega pa se meče iz treh Ruklovih apnenic vsake 14 dni najmanj 6 huntov odpadkov v Savo; tudi kemična tovarna ima svojo apnenico, iz katere spuščajo odpadke v Savo. Nadalje zmečejo v Savo iz hrastniške steklarne vse odpadke. Končno pa gredo iz vseh treh velikih industrijskih krajev Zagorje, Trbovlje in Hrastnika **vse fekalije v Savo.**

Pri tem položaju ni čudno, ako se vleče od Hrastnika naprej, mesto kristalno čiste Save, ki je tekla do Zagorja, le črna masa onesnaženega vodovja, v katerem se nahaja vse polno strupenih snovi. Radi tega so zamrle v Savi od Zagorja do Hrastnika in daleč naprej vse ribe; voda je tako okužena, da je živali piti nočejo ter morajo kmetje pri tem, ko teče po savski dolini silna reka, goniti živino napajati na gorske potoke. Prati se ne da nobeno perilo, ker je savska nesnaga le še bolj umazana. **Vsi posavski kraji bi bili krasni letovišnji kraji, ako bi bila Sava, ki dela sicer svojo dolino podobno renskim krajem, toliko čista, da bi se moglo v njej kopati, ali se imelo veselje po njej voziti in jo gledati.**

Nesnaga Save sega noter do Zagreba. Po **Dolenjskem Posavju**, do Zagreba in Siska se dobijo ubožni ljudje, ki zbirajo še iz Save premogov pesek, kar spričuje, v koliki množini ga pride še do te daljave, da se tako delo izplača. Nasledki nametavanja odpadkov premoga se poznajo baje do Belgrada. Celo Posavje trpi radi onesnaženja Save v higijeničnem in gospodarskem oziru silno škodo. Vsako leto utrpí celo Posavje radi tega ogromne tisoče škode, dočim pa premogokopna družba in industrijska podjetja pač izkoriščajo našo zemljo in jo bodo v 30 do 40 letih — kakor se sliši — tako izkoristile, da se bodo končale, pustile pa v uboštvo domače prebivalstvo s stotinami in tisoči revnih rodbin, ki so postale v teh krajih pristojne. Drobčinice od dobička družbe, ki odpadejo na domače prebivalstvo, so le te, da živi v teh krajih več ljudi, pri čemur je pa upoštevati, da se dobavlja trgovsko blago za delavske konsume v največji množini iz tujih krajev. Ves dobiček ima le premogokopna družba. Pa brez tega ne bi se smelo

ozirati toliko na industrijo v enem samem kraju, da bi smela ta brezprimerno večjo škodo povzročati celi savski dolini, kakor se dela koristi Zagorju, Trbovljam in Hrastniku, za katere kraje pa je ta korist od industrije z ozirom na le še kratko dobo, ko bodo še ti premogovniki obstajali, tudi jako dvomljiva.

Glede Trbovelj pride v poštev, da je trboveljska premogokopna družba šele pred kakimi 4—5 leti napravila novo pralnico tik ob progi Južne železnice in v veliko večji meri, kakor je bila napravljena stara pralnica v trboveljski dolini sami. Celjsko okrajno glavarstvo je dajalo seveda vedno vse koncesije, kakor bi bilo naravnost protivno interesu slovenskih krajev.

Vse odpadke, ki se zmečejo v Savo, bi industrijska podjetja lahko izvažala v zato nalašč napravljene greznice, ali v nekatere popolnoma neplodovite jarke in doline, ki so celo last trboveljskega premogokopa. Najmanj pa bi se lahko to storilo, da bi se ta nesnaga pred svojim odtekanjem v Savo vsaj malo očistila. Kljub vsem tozadevnim urgencam se štajerske politične oblasti nikdar ne ganejo in očitno protežirajo industrijska podjetja.

Z ozirom na to vprašamo gospoda deželnega glavarja:

1. Je-li so mu opisane razmere znane??

2. Ali hoče čim preje ukreniti vse potrebno, da se omenjeni nedostatkni nemudoma odpravijo, kar zahtevajo gospodarski in zdravstveni oziri prebivalcev ob Savi?

Interpelacija

poslanca dr. Ravniharja in tovarišev do gosp. deželnega glavarja dr. Šusteršiča v zadevi predložitve zakonskega načrta o obrtnih nadaljevalnih šolah na Kranjskem.

Razvoj kranjskega obrtno-nadaljevalnega šolstva je še zelo nezadosten in nezadovoljiv.

Na Kranjskem je še mnogo krajev, kjer bi se morale z ozirom na izdatno število vajencev ustanoviti splošne obrtne nadaljevalne šole, trgovski tečaji k splošnim obrtnim nadaljevalnim šolam in v Ljubljani je gotovo nekaka krajevna potreba, da se ustanovijo, tako kakor v drugih večjih avstrijskih mestih, še razne strokovne obrtno-nadaljevalne šole. Vsaj v zadnjem letniku naj se vajenci bolj po strokah ločijo.

Krivda zaostalosti na tem polju leži največ na tem, da ni nobenih zakonitih določb, kdaj in pod katerimi pogoji se naj te šole ustanavljajo in kako naj se krijejo stroški vzdrževanja.

Sedaj se na Kranjskem vzdržujejo obrtno-nadaljevalne šole le nekako iz prostovoljnih darov in je vsled tega tudi povsem umljivo, zakaj je ustanovitev takih šol tako težavna. Posebno na Kranjskem, kjer obrt in trgovina še nista tako razvita, kakor v raznih drugih avstrijskih kronovinah, se s prostovoljnimi darovi ne da mnogo doseči. Treba je pač zakonitih predpisov, kako se naj šole vzdržujejo. V resnici sta tudi dve deželi, namreč Nižje Avstrijska in Solnograška sklenili take zakone.

Občni zbor deželne zveze kranjskih obrtnih združenj v Ljubljani je v zmislu sklepa na svojem rednem občnem zboru z dne 12. januarja 1914 predložil visokemu deželnemu odboru vojvodine kranjske resolucijo te-le vsebine:

Kranjski obrtniki uvidevajo uspešen svoj razvoj in procvit, ki jim omogočuje prenašati konkurenco drugih avstrijskih kronovin, v dobrih obrtnih nadaljevalnih šolah in tečajih. Takih šol in tečajev pa danes na Kranjskem ni mogoče ustanavljati, ker nimamo v tem oziru še nikakih zakonitih predpisov. Zato večinoma tudi nimajo že obstoječe obrtne nadaljevalne šole povsem zadovoljivega uspeha. Ker so vezane le na prostovoljne prispevke, se morejo vse te inštitucije boriti več ali manj s finančnimi težkočami, na drugi strani pa so ravno vsled finančnih težkoč preveč vezane in presplošne. Želeti pa bi bilo, da se obrtni vajenci vsaj v zadnjem letniku ločijo nekoliko bolj po strokah. Kranjski obrtniki so vsled tega mnenja, da je tem ednošajem mogoče odpomoči edinole s posebnim deželnim zakonom, ki natančno določa, kdaj in kje se imajo ustanoviti splošne obrtne nadaljevalne šole, pod kakimi pogoji specialne strokovne obrtne šole, oziroma tečaji, in ki končno natančno ugotavlja ključ, po katerem se določajo prispevki in doklade za vzdrževanje teh šol. Vsled tega naprošajo visoki deželni odbor vojvodine Kranjske, da tej zadevi posveti svojo pozornost in da čim preje predloži visokemu deželnemu zboru v svrhu odobritve tozadevnega zakonske predloga.

Znano nam je tudi, da je c. kr. trgovskega ministrstva zadružni instruktor v Ljubljani slavnemu deželnemu odboru predložil načrt zakona o obrtnih nadaljevalnih šolah in tečajih na Kranjskem.

Zategadelj se usojam vprašati gospoda deželnega glavarja, jeli pripravljen povzročiti, da pride zakonska predloga o obrtnih nadaljevalnih šolah in tečajih na Kranjskem v razpravo in sklepanje še v tem zasedanju dež. zbora kranjskega.

SLOVENIJA.

s **Volilna reforma.** Načrt, ki ga je izročila narodno-napredna stranka S. L. S. in deželnemu predsedniku, se glasi tako-le: Volilski razred mest in trgov (§ 3. dež. vol. reda) se reformira na podlagi sledečih obveznih načel: I. V volilne okraje točka 2. do 7., § 3., se uvrsti še: a) vsi trgi, ki so sedež c. kr. okrajnega sodišča, t. j. trgi: Litija, Radeče, Mokronog, Velike Lašče, Žužemperk, Cerknica, Senožeče, Vipava in Ilirska Bistrica; b) sledeči eminentno industrijski kraji: trg Jesenice in vasi: Sava, Zgornje in Spodnje Domžale in Zagorje ob Savi. II. Dosedanji volilski razred mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice (§ 3., II. dež. vol. r.) se imenujejo odslej volilski razred mest, trgov, industrijskih krajev ter trgovske in obrtne zbornice. III. Teritorialni obseg v tem volilskem okraju opravičenih mest, trgov in industrijskih krajev obeležiti je tako, da obsega vsak volilni kraj le dotično čisto mesto in čisti trg, ne pa tudi kake druge dele, ki so morda združeni z dotičnim mestom ali trgov v skupno krajevno občino. Isto načelo velja za priklopljene in industrijske kraje. Vse to bo treba v noveliranem zakonu označiti tako jasno, da bo izključen

vsak dvom. Le pri mestu Kamnik se izjemoma pripustijo predkraji: Zaprice, Žalje in Fužine. IV. Vsaka teritorialna izprememba teh volilnih okrajev, kakor tudi volilnih okrajev Ljubljana I. in II., je dopustna le vsled sklepa deželnega zbora, storjenega s kvalificirano večino zadnjega stavka § 46. dež. vol. reda, ter je v tem zmislu dopolniti ljubljanski mestni statut in občinske rede za ostalo Kranjsko. V. Volilna pravica v tem volilskem razredu pristojaj le onim slovom § 13. dež. vol. r. pripuščenim volilnim upravičencem, ki imajo svoje redno bivališče, oziroma obrtovališče v dotičnem volilnem okraju, torej v mestu, trgu ali industrijskem kraju samem, ne pa morda le v dotični krajevni občini izven opravičenega mesta ali trga. To načelo velja tudi za volilna okraja Ljubljana I. in II. — Častnim članom kot takim ne pristojaj volilna pravica. — VI. Ta reforma dež. vol. reda stopi v veljavo šele po preteku sedanje legislativne dobe.

s **Deželni zbor** je imel v četrtek in petek sejo. O poteku sej in razpravljah poročamo prihodnjič. Iz volilne reforme ne bo nič, ker zahtevajo veleposestniki tudi **zvišanje mandatov**, če se ti zvišajo v kmečki in mestni kuriji. Strašna krivica se godi tem gospodom, ko stavijo take zahteve.

s **Veleizdajska afera v Ljubljani.** Poročali smo že, da je državno pravdnništvo vsled ovadbe Kamile Theimer uvedlo preiskavo radi veleizdaje proti dr. Oražmu in dr. Trillerju. Vsled te ovadbe so zaprli dr. Oražmovega svaka, nadporočnika Aura, in preiskali pisalno mizo dr. Oražmove gospe. Preiskava pa je pokazala, da ni popolnoma nič na tem in da je **ovadba povsem neutemeljena**, zato so tudi preiskavo ustavili in nadporočnika izpustili iz zaporja. Kakor se sliši, je nastala ta ovadba vsled tega, ker je nekdo se hotel maščevati nad dr. Oražmom in je v to svrhu namenoma napačno informiral Kamilo Theimer ter jo toliko časa hujskal, da je vložila ovadbo. Da to ne bo brez posledic za njo, je po sebi umevno.

s **Kazenska ovadba proti Kamili Theimerjevi.** Kakor čujemo, sta gosp. dr. Karel Triller in »Slovenska sokolska zveza« že vložila proti Kamili Theimerjevi in njenim sokrivcem ovadbo zaradi hudo delstva obrekovanja po § 209. kaz. zakona.

s **Novi častni občan mesta Ljubljane.** Ljubljanski mestni svet je imenoval znanega zdravnika dr. Ed. Šlajmerja zaradi velikih zaslug, ki si jih je pridobil ta odlični mož za trpeče človeštvo, za **častnega občana**.

s **Vojaški nabori.** Deželnobrambno ministrstvo je izdalo sporazumno z vojnim ministrstvom z ozirom na potrebno odložitev letošnjih glavnih naborov sledečo odredbo: Stalne naborne komisije bodo uradovale v Avstriji 5., 12., 20. in 27. marca, na Ogrskem, v Bosni in Hercegovini pa 3., 14., 20. in 27. aprila. Če padejo v teh kronovinah redni nabori slučajno na te

dneve v mesecih marcu in aprilu, takrat stalne naborne komisije ne poslujejo. Glede potovanja in poslovanja glavne naborne komisije za leto 1914. ni izdalo deželno-brambno ministrstvo še nobenih odredb.

s **Likvidacijski odbor »Glavne posojilnice«** je sklical na nedeljo dne 22. februarja t. l. ob 10. dopoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« občni zbor zadrušnikov s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo o splošnem položaju in o stanju poravnalne akcije med upniki in zadrušniki. 2. Poročilo o ustanovitvi nove zadruge z omejenim jamstvom. 3. Popolnitev likvidacijskega odbora. 4. Slučajnosti.

s **Povest o dobro in slabo zakurjeni peči.** Zunaj je bil hud mraz, mi pa smo sedeli v sobi pri dobro zakurjeni peči. Razgovor je prišel tudi na volilno reformo v našem deželnem zboru. Torej ti črni vrage hočejo še to, kar je naprednega na deželi, popolnoma uničiti, tako se je začel hudovali oče Bežirad. Ti se bojiš, da bi mi kmetje čisto zadušili meščana, je pripomnil Brlogar. Ali kar nas ni še klerikalnih pokimačev, ga ne mislimo, ampak oni črnomavharji bi ga radi, ga je zavrnil Bežirad. Če nam dajo splošno in enako volilno pravico, potem pride vsak stan in vsaka stranka do svoje veljave, ne da bi bilo treba klerikalni stranki ropati še po mestih za pravice meščana. Ravno tu imajo klerikalci lepo priliko, da praktično pokažejo, če jim je res kaj sveta krščanska pravica. Beži no, poseže vmes Hudogled, kaj pa je našim klerikalcem še kaj svetega na svetu! Ali pa kje na svetu je sploh kakšna pravica, kaj še le pri nas na Kranjskem krščanska pravica! To so same prazne marnje, s katerimi duhovniki slepijo tercijalke in kimavce, ki imajo samo ajdovico v glavi. Jaz pa pravim, se odreže Šinkovec iz Vrha, dokler bodo med nami samimi taki možje — mevže, da bodo vsako babo poslušali in le na svoje koristi gledali, pa uganjali politiko hinavcev, je že vseeno, kar bodo klerikalci zdaj sklenili glede poslanskih mandatov. Je tudi prav vseeno, ali imamo tak deželni zbor, kakor ga zdaj imamo, ali pa ne. Kar je naših poslancev, tako ne pridejo do veljave; ravno tako tudi ne kar je bolj priprostitih klerikalnih poslancev, ker tudi, če hočejo biti pošteni možje, ne morejo biti, ker ne smejo biti, če jim tega dr. Šusteršič ne dovoli. Deželni glavár tudi brez deželnega zbora napravi vse kar hoče. Le vprašajte zdaj Jurkovega Dularja ali pa tiste klerikalne poslance, ki so raje poslansko čast spregli, kakor da bi si svoje boljše prepričanje dali od dr. Šusteršičevega nasilstva komandirati. Le vprašajte jih, pa vam bodo povedali, po čem se v deželnem zboru prodaja krščanska pravičnost in poštenost. Tudi med klerikalci morejo pod takimi razmerami prestajati le taki, ki ne znajo še misliti s svojimi možgani ali pa ki so — hinavci. Teh je pa čim dalje več in žalostno je, da so kakor gnilo jabolko, ki tudi može

v naših vrstah čim dalje huje okužujejo. Poglejte na primer Prečinčane. Koliko je bilo v prejšnjih časih o njih zavednosti in odločnosti slišati in brati po vseh naprednih listih. Za vzgled so jih imeli po celem Dolenjskem. Ali je, odkar je Golija tisti volilni zaboj pustil skozi osem dni v prečinski šoli, odkar je prišlo na dan, da se je pod prejšnjimi župani izgubilo čez 3000 K občinskega denarja, ni med vsemi odborniki žive duše več slišati, da bi imel le še toliko odločnosti, kolikor je pod nohtom črnega. Zadnja korajža je šla na lov za divjimi gosmi. Ali pa če bi vi videli, kakšni možakarji so še le v šmihelski občini! Vendar veste, koliko smo se mučili, da bi bil naš kandidat profesor Škerlj proti Štemburju dobil še kaj več glasov kakor jih je. Pa komaj je bil Štembur izvoljen, so bili liberalci prvi, ki so mu šli čestitat. Na, tu jih imaš, potem pa naj kaj naredimo. Zadnji ponedeljek, ko sem bil porotnik, sem moral enega znanca iz Metlike iskati. Vem, da je naprednjak, zato sem ga iskal po naprednih gostilnah v Novem mestu. Nikjer ne duha ne sluha o njem. Moj tovariš soporotnik mi pravi, kaj pa, če bi bil šel doli k Štemburju v Kandijo. Menda vendar ni taka politična šleva, da bi bil tja zašel, vsaj vendar kaj bere. In danes, ko vem, da je tam polno debelorejenih božjih namestnikov, ki svoje krščanstvo namakajo pri polnih štefanah, ni vrage, da bi v taki družbi zdržal, on, tak naprednjak in svobodomislec? Boste videli, da bo ravno tam, vsaj jih je šlo še več takih tičev doli. Pojdiva nalašč pogledat. Dobro, pa pojdiva! Ko vstopim notri, sem v prvem hipu mislil, da me »feršlog« zadenje. V prvi in drugi sobi polno naših ljudi, okrog njih pa blizo do 15 farjev. Vse je bilo židane volje, vse veselo, potegovali so drug drugega, pa se je videlo, da imajo klerikalci naše može za norca. Prav so imeli, neumni bi bili, če bi jih imeli za pametne, je dejal Bežirad. Pameten mož, odločen, zaveden naprednjak mora vedeti, kam spada. Pa Novomeščanov seveda je bilo tudi dovolj notri! To se razume, je zopet povzel besedo Šinkovec iz Vrha. — Napravi nam še kakšno pridigo o zavednosti Novomeščanov, se je izpod zapečka oglasil Hudogled. — Prihodnjič. Zdaj moram iti domov pogledat, da se živina napoji. Lahko noč! Pa še kaj pridi v vas! — Bom!

s **Skušnjo za zidarskega mojstra** sta napravila pred izpraševalno komisijo pri deželnih vladi v Ljubljani gg. Leopold Oblak, zidarski mojster in betonski podjetnik v Jasenu pri Ilirski Bistrici, in Franc Brezigar, zidarski polir iz Morskega pri Kanalu na Goriškem, oba absolventa obrtne šole v Ljubljani.

s **Poziv!** V Matenji vasi pri Prestraneku je umrla dne 26. januarja t. l. neka, približno 55 do 60 let stara gluhonema in nepoznana ženska in je zapustila kakih 15 let staro, tudi gluhonemo hčerko. Nihče ne vé in ne more dognati, odkod naj bi ti žen-

ski bili. Komur je glede teh žensk kaj znana ali kdor jih morebiti pozna, se naproša, da to sporoči županstvu Slavina pri Prestraneku.

s **»Domače ognjišče.«** Mesečnik za starše in vzgojevalce slovenske mladine. Leto VIII. Vsebina prve številke je jako zanimiva in poučna, zato ta list, ki stane letno 3 K, prav toplo priporočamo vsem staršem in vzgojevalcem slovenske mladine. Naroča se pri upravnistvu v Ljubljani (Učiteljska Tiskarna).

s **Pri podružnici »Ljubljanske kreditne banke« v Splitu** je poneveril uradnik Dedel 30.000 K. Ta svota pa je večinoma krita z zavarovalnino, vsled česar ima banka samo neznatno škodo. Dedel je bil, kakor pravijo, zelo sposoben uradnik, za zločinca pa ga je napravilo nerodno in nebrzdano življenje.

s **Uporaba domačih delavcev v južnoafriških rudokopih.** C. kr. ministrstvo je izvedelo, da nameravajo privabiti vodilni posestniki južnoafriških rudokopov za nadomestitev slovenske delavce iz Avstrije in Ogrskega. Te delavce hočejo pridobiti v ta namen, da nadomestijo prej v rudokopih zaposlene delavce, ki so pa stopili v stavko, z drugimi, še manj plačanimi. Delavce, ki bi stopili v to službo, bi se neprenehoma nevarno napadalo, češ, da so prelomili stavko; razven tega bi se postavili v isto vrsto z drugimi manj vrednimi delavci, ki se bolj približujejo zamorcem ko belokožcem. Po najnovejših poizvedbah bi bilo v slučaju resnih nemirov, ki so v tistih krajih vedno mogoči, celo življenje takih delavcev v zelo veliki nevarnosti. Poleg tega bi bili naši delavci, ker ne razumejo tamošnjega jezika, pri sklepanju pogodb na milost in nemilost izročeni malostnim posestnikom rudokopov in agentov tako, da bi se niti ne mogli obrniti na pravno pot. Poudarja naj se še slednjič, da vsi v tistih rudokopih zaposleni delavci, kakor kaže izkušnja, v kratkem umrjejo na tuberkulozi. Pred sprejemom ponudb za delo v južnoafriških rudokopih se tedaj najodločnejše svari.

LJUBLJANSKA OKOLICA.

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Vdana prošnja na vse napredno misleče rodoljube, ki imajo plemenito srce, ki čutijo ter razumejo sokolsko idejo, da darujejo po svojih močeh v plemenito in vzvišeno svrhu za zgradbo Sokolskega doma v Št. Vidu nad Ljubljano. V namen, da je olajšano posameznikom z eno določiljativjo darov, otvoril je šentviški Sokol pri c. kr. poštni hranilnici na Dunaju čekovni promet. Sokolski odbor torej razpošilja širom slovenske domovine okrožnico s priloženimi čeki. — Srčna hvala pa vsem onim, ki so nam že odposlali darove bratske sokolske ljubezni.

Ij Št. Vid nad Ljubljano. (Za kratek čas.) Čuk Miha: »Mej lauf, ampak mi čuki ne smemo za Sokoli tako daleč zadržati, da bi si tudi mi ne zgradili čučjega doma. Orka da ne!«

Čuk Jurček: »Eh, na, čemu nam bo čučji dom, ko imamo pa toliko kozolcev na razpolago?«

Čuk Miha: »Orka, Jurček, kaj pa misliš? Pod kozolcem menda vendar ne bomo telovadili?«

Čuk Jurček: »Ako je naš dični vodja Klanfarjev Tone svoj čas tako izvrstno proizvajal pod Kraljičevim kozolcem »proste vaje«, torej bomo kaj takega že še tudi mi, njegovi zvesti čuki, zmogli. Za nas čuke je že pod kozolcem dobro!«

Ij Iz D. M. v Polju. V nedelo, dne 8. svečana je imelo katoliško društvo igro. Ker sem imel še trideset vinarjev denarja, sem jih pa nesel v čukarsko bisago. Ko sem prišel v Balantovo štal — tako jo namreč nazivljajo — sem pogledal gorindol, pa je bilo vse prazno. Ker se naveličam samovati, sem jo urnih kosti pobrisal na galerijo med mladi svet, da dobim še jaz kako punco. Gori se kar prodajajo kakor hruške na trgu. Je vse namešano, fantje in dekleta, vdovec, vdove in še druga fina poljska roba. Ker si kar ljubezen »špogajo« med seboj, so galerijo podražili. Deset vinarjev mora biti za čuke in bogomile, dvajset pa za ljubezen, kdor jo hoče kupiti. Ker sem mislil, da se bo igrala kako vodiška Johanca, sem postal radoveden, ali žalibog, ni se igrala, ker jo naši čuki premalo časte. Ampak igrala se je bolj zaljubljena igra, kjer je glavno vlogo imela neka tretjerednica. Ko so začeli čuki kobacati na oder, sem zelo napeto poslušal, kakšno bodo s svojo godbo vrezali. Pa so res eno zelo poskočno navili; na galeriji je pa začelo grmeti, kakor da treska, vse je bilo na nogah, staro in mlado. Dva fanta sta se še celo parkrat zavrtela, kar je še mnogo bolj drugim privzdigovalo pete. Za mano se je izrazil neki možakar, da ne bo nikoli dva meseca, pa bo izpremenjena Balantova štala v plesno dvorano. No, saj za nekoliko zavrteti je bila že sedaj. Vprašam vas, ali je to hiša izobraževanja in pobožnosti? Ne, to je hiša pohujšanja, posebno za mlade ljudi, ki imajo gori svoje sestanke. Kadar bo zopet kaj novega o čukih, bogomilah in Balantovi štali, bom že poročal.

DOLENJSKE NOVICE.

d Škocijan. (Razno.) Niti razposajeni pust ne združi političnih nasprotnikov. Pri nas smo imeli v nedeljo domačo veselico, klerikalen štab svojim podrepnikom ni dovolil plesati na liberalni veselici, zato so na katoliški podlagi pod komando mojške brez patenta iz Šavergasse priredili ples, ki je iznajden in dovoljen od papeža: »La Furlana«. Pa naj kdo reče, da smo bogu za hrbtnom — ko pa plešemo

najmodernejše plese. Kmalu bomo čuli iz prižnice reklamo za »Tango«. Na pustni torek bo kaplan Krmežljavček pričel po starodavnem sistemu »Klapperpost« raznašati pisma po hribih. Na Telčah bo pa imel Škrbec pri mežnarju brez podplatov in možgan poštni nabiralnik — za dovoljenje se je obrnil baje na tržaškega škofa. Vse mora biti na farški podlagi — pa rodi sad — akoravno — piškav in gnil kakor podlaga! Na pustno sredo bo v kaplanijski ledrariji shod z obširnimi programom in praktičnimi poizkusi. Predavajo: G. Zaman: O ceglu, poštenosti in resnicoljubnosti ciganov, o vzornem zakonskem življenju. G. Komljanec Jože: O bojkotu — o prestopkih klerikalnih paragrafov, kdor liberalcev prestopi prag njegove prodajalne. Krmežljavec: O hinavščini in tolažbi krivoprišežnikov. Organizist: O modernem strojenju liberalnih koč — praktični poizkus. Škrbec: O krščanski morali — praktični poizkus pod vodstvom bivšega dacarja!

d Od Sv. Trojice (Tržišča).

Komu početje njih pač ne preseda? Gospod spremenil v sod je leco sveto, in zdaj na deco se cedi nešteto v potokih smradnih gnojnic — beseda!

Ki naj dehtela bolj bi ko reseda! Zgolj črt in srd pozna kleveto. Ljubezen le ima za skrb deveto; in hujska, laže licemer seveda!

Izprijen je njegov pogled in vid in grehi njemu lastni niso mar. Kako naj sodi ta okrogli sodec?!

A »trlico« zapri v cerkveni zid, v politiki ne brodi naj nikar; resnice čiste bodi vselej godec.

Ker se je pesmica, ki jo je pred tedni prinesel »Slovenski Dom«, tako nepričakovano dopadla častitemu gospodu kaplanu in tudi bralcem »Slovenskega Doma«, sem, ne oziraje se na desno, ne na levo, po dolgem popravljanju zložil še to, malo bolj »nobel«. Prosim, da jo blagovolijo častitljivi prebrati pred vsako svojo pridigo, da jo bodo slišali tudi tisti, ki niso naročeni na »Slovenski Dom«. Pa le nikar imeti tako polna usta čikov, šnopsa in podobnih nežnih in svetih reči. Le pričakujte še kaj lepšega, še kaj zanimivejšega! Kaj sem zadnjič obljubil? — Ostanem možbeseda! Dokazati vam hočem, da so tisti ono seme, ki ga sejalec vseje na pot in ki ne izpolne svoje dolžnosti — ne skali, ki kakor z zavezanimi očmi hodijo za vami, za vašimi nauki in nikdar ne tisti, ki berejo trdovratno svojo pot napredno časopisje, ki so željni napredka, ki nočejo biti v zdajšnji temi. Pokazati vam hočem, kakšen sme in kakšen ne sme biti namestnik »božjega Kristusa«. — »Kdor proti vetru pluje, mu pade pljunek v lice!«

d Tržišče. (Nesreča.) Vse, staro in mlado, se je tu po Tržišču sankalo. Res je kaj prijetno in fletno. Skoro en kilometer na daleč leti kakor bi »Elija« vozil. — Usoda pa je hotela, da se je pri tem Sitarjev Cenko ponesrečil in si zlomil nogo. Vsem drugim enakim — ki so tudi tako bolj »trebšati«, naj bo to za svarilen vzgled!

d Iz Št. Petra pri Novem mestu. Recept, ki smo ga zadnjič napisali za našega župnika, je nekoliko pomagal. Da se župnik pokaže kot pravega kristjana, ki vestno izpolnjuje Kristusov nauk: ljubi svojega bližnjega in še celo svojega sovražnika, je za tisti recept v »Slov. Domu« brez vsakega dokaza obdolžil svojega »prijatelja« otoškega mlinarja, pa je ukazal, da se njegovo žito ne sme več nositi v ta mlin. Ker mora biti ovca taka, kakor je pastir, se je tudi krščanski oče Bojanc oprijel župnikovega vzgleda. Župnik hoče pa kot vzor katoliškega duhovnika, ki tudi sam živi tako kakor uči, s svojim krščanskim vzgledom še dalje ostati dosleden. Sklenil je namreč, da tudi po bero ne bo šel nikamor v tisto hišo, kjer bero ali so tudi naročeni na napredne liste, ter da sploh od takih faranov ne vzame ne vinarja več, ker če je tak, ki bere napredne liste res že naprej zapisan v pekel, tudi njegov denar ne more priti v dotiko posvečenih rok. Če so vsi tisti Šentpeterčani, ki ne marajo, da bi se župnik za njih žulje šopiril v farovžu, ki mu ni nikoli dosti nobel, pametni, pa naj se kar naročijo na napredne liste, pa bodo ene velike nadloge rešeni. Boljše zagotovilo, kakor si more župnik sebi dati, da bo pri takem izpolnjevanju Kristusovih naukov on sam izveličan in pa njegov adlat Bojanc, damo z mirno vestjo vsem tistim, ki bero napredne liste, da zaradi tega ne bodo nikdar pogubljeni, če le drugače pošteno žive. Kristus ni prepovedal nobenih časopisov in vendar bi on to moral bolje vedeti kot kakšen gizdalinski njegov namestnik. Prihodnjič se bomo kaj pomenili, kako hitra in zanesljiva je ali naša ali druga pošta.

d Iz Prečine. Zadnji dve nedelji smo imeli lepo priliko se prepričati, zakaj in kedar je »vera v nevarnosti«. Ko je imel predpreteklo nedeljo gostilničar g. Drenik »bal«, sta naša dva »gospoda« vsem Marijinim puncam pod smrtnim grehom prepovedala se te veselice udeležiti. Tudi vsi fajmoštrovi kimavci so svojega soseda bojkotirali, češ, mi ne podpiramo liberalca. To krščansko načelo je veljalo za ono nedeljo, ko je bil pri »Čefidlju« bal. Marijine punce, ki so pod kožo ravno tako krvave kot druge (če ne še bolj), so bile od sile žalostne, da niso poskočile z domačimi fanti, kot je to v predpustu povsod navada. Ali sv. Anton, farni patron, je uslišal njih srčne želje in je božjega hlapca Toneta navdahnul s sv. Duhom tako, da, kar je bilo za ono nedeljo pregrešno in brezversko, je to nedeljo postalo dovoljeno in krščan-

sko. To nedeljo namreč je imel Čefidjev konkurent, Pečarič, predpustno veselico. Ker je Pečarič drugače »katoliški« mož, so tudi Marijine punce brez vsake škode na svoje devištvo na zemlji in večno veselje v nebesih, smeje z dr. Ogrizkovimi in Globenikovimi čuki plesati kakor so hotele. Pa tudi dokler so hotele. Na tem balu na katoliški podlagi so bili tudi »ta stari« in »ta stare«, katerih ajdovica v glavi je zrasla na katoliški podlagi. Ta vzgled o dvojni meri, kedaj je ples greh in kedaj ga še celo sv. Anton priporoča, je zelo pripraven, da bi zbrihtal vsaj tiste može, ki se radi dušajo, da niso klerikalci, pa za kozarček vina, včasih tudi samo za lepo hinavsko besedo prodajo svoje prepričanje in podpirajo klerikalce ne le gospodarsko, ampak kakor bomo kmalu slišali, tudi v politiki.

d Požiga je osumljen. Pred nekaj dnevi so aretirali posestnika Josipa Škufca iz Spodnjih Križev, občina Žužemberk, ker je na sumu, da je 24. avgusta l. l. zažgal svoje posestvo in sicer zato, da bi pogoreli tudi posestvu njegovih sosedov Papeža in Benčiča, s katerima je bil skregan.

d Radi spolne posilnosti je bil obsojen dne 16. t. m. pred porotnim sodiščem v Novem mestu 32letni kovač Janez Dobravec iz Retinj na pet let težke ječe.

d Iz dežja pod kap. Minuli teden je tržaška policija poslala 44letno Cecilijo Moder iz grosupelske občine domov po odgonu. Ženska pa ni hotela ostati v domovinski občini, marveč se je takoj napotila peš proti Trstu, kjer ima prepovedan povratek. Ker je v Zgornjih Ležečah že pešala, se je vsedla v osebni vlak ter se brez voznega listka peljala tja. V vozu jo je pa železniški revizor zasačil ter jo v Trstu izročil policiji, ki jo je prav rada sprejela v varstvo ter jo poslala zopet po odgonu na Grosuplje.

GORENJSKE NOVICE.

g Opilek mu odletel v desno oko in ga poškodoval. 27letnemu Martinu Peternehu, žagarju pri Bahovcu v Duplici pri Kamniku, je te dni odletel pri brušenju žage opilek v desno oko in mu ga znatno poškodoval.

g Iz neprevidnosti se je opekel na desni roki. Triletni žebjarjev sin Janez Vidic iz Kroke se je te dni iz neprevidnosti opekel na desni roki. Moral je iskati pomoči v deželni bolnici.

NOTRANJSKE NOVICE.

n Iz Logatca. Občni zbor Sokola se je vršil pretečeni mesec v gostilni Kramar. Iz tajniškega poročila posnamemo, da šteje društvo 10 izvršujočih ter 70 podpornih članov. Po razveljavanju znanega sklepa deželnega šolskega sveta se je pričela gojiti zopet telovadba šolskega naraščaja

(18), od poletja naprej pa tudi telovadba članic (12). Društvo se je udeležilo bodisi korporativno, bodisi po deputaciji vseh pomembnejših prireditev bližnjih bratskih društev. Samo pa je v tekočem letu slavnostno praznovalo petletnico svojega obstanka, pri kateri priliki je obenem razvilo svoj prapor — dar logaškega naprednega ženstva. Krasno je tudi uspel društven Silvestrov večer, na katerem so prvokrat nastopile Sokolice. Javna ljudska knjižnica in čitalnica v Dol. Logatcu, ki jo vodi in oskrbuje Sokol, ima na razpolago več časopisov ter šteje 310 vezanih knjig ter več letnikov različnih leposlovnih listov. Izposodilo se je 2457 knjig (za sto odstotkov več kakor prejšnje leto). Iz blagajniške knjige je razvidno, da je imelo društvo v tekočem letu 1521 K 39 v dohodkov ter 900 K 64 v stroškov, tedaj 620 K 75 v prebitka. Fond za Sokolski dom znaša 2885 K 56 v ter ima društvo razven tega v hranilnici-naloženih še posebej 215 K 02 v. Društveno premoženje je vredno 1374 K 66 v. Statistika telovadbe izkazuje pri članstvu 113 telovadnih ur s 782 telovadci — povprečno 7 telovadcev na uro, pri članicah, ki so z naraščanjem vred začele telovaditi šele meseca julija, 67 telovadnih ur s 438 telovadkami — povprečno 8 telovadk na uro ter pri naraščaju 50 tel. ure z 859 dečki — povprečno 17 dečkov na uro. Odbor je ostal večinoma prejšnji. Pri slučajnostih se je sprejel predlog, da se knjižnico nanovo uredi in zopet pomnoži ter da se ustanovi posebna knjižnica za mladino. Sklenilo se je dalje, da pristopi Sokol k Zvezi dramatičnih društev v Ljubljani. Razmotrivalo se je končno tudi vprašanje o zgradbi Sokolskega doma ter se je občnemu zboru predložil že tozadevni načrt, ki je splošno ugajal. Cela zadeva se je odstopila posebej izvoljenemu odseku pod vodstvom br. Majdiča, čigar oseba nam jamči, da se bo res kmalu pričelo z intenzivnim delom. — Kakor je torej videti, se naš Sokol prav lepo razvija. Po petletnem plodonosnem delu stopa še vedno naprej s čilostjo mladega junaka, ki s ponosom gleda na svoj uspeh ter z radostjo hiti proti smotrenemu cilju. Pobožna želja gotovih ljudi, ki so primerjali Sokola ob njegovi ustanovitvi mrtvorojenemu detetu, se torej izpolnjuje ravno v nasprotni smeri. Bolj kot kedaj danes ponosno dviga logaški Sokol svoja krila na jezo in nevoljo črnih nasprotnikov. Želeti je le, da bi tudi sedanji odbor pod spretnim vodstvom brata Hodnika in Šebenika vstrajal v požrtvovalnem sokolskem delu svojih prednikov. Glavna naloga mu bodi, da čimprej vresniči telovadcem že davno gojeno in tudi povsem opravičeno željo po lastni telovadnici in čitalnici. Vsi pa, ki se zavedamo, kako dalekosežnega pomena je razširjenje in poglobljenje sokolske misli med slovenskim narodom, podpirajmo še bolj krepko društvo, ki to vzvišeno misel tako lepo udelejuje, kakor ravno naš

Sokol, ter zastavimo zlasti vse sile, da pride čimprej pod lastno streho!

n Tamburaško dramatično društvo »Sovič« v Postojni priredi na pustno nedeljo, dne 22. februarja v hotelu »Jama« zabavni večer. Vstop prost. Pričetek ob 8. zvečer.

n Mnogo dobrega vina je dobiti letos še na Vipavskem po izredno nizki ceni. Cena je hl po 26 do 28 K. Prav dobra vina je dobiti zlasti v vasi Erzelj.

n V Vipavi prično prihodni mesec z zgradbo nove vojašnice za trdnjavsko topničarstvo. Nova vojašnica bo stala nad milijon kron.

ZAGORSKE NOVICE.

Izjava. Potrebno se mi zdi, da javno izjavim to-le: Gosp. Franc Majdič, beneficijant na Vačah, me je potom c. kr. okrajnega glavarstva dal opomniti, da sem mu dolžan tekom 8 dni plačati v denarju za bero 26 K 60 v. — Za časa deželnozborskih volitev je pa begal volilce, kakor se mi je od več strani poročalo, da niti posestnik nisem in da ne plačujem nobenega davka in najhujše, kar je, da sem socijalni demokrat ter da zahtevam, da mora kmet živino tako ceno prodajati, da bodo lahko mesarji sekali meso po 80 vin. kilogram. Nadalje me je tudi v surovem tonu žalil v moji odsotnosti. Več mojih prijateljev mi je pisalo, naj ga tožim radi žaljenja časti. Ker pa dobro vem, da mi Majdič ne more na mojemu imenu škodovati, se mi ni zdelo potrebno, da ga tiram pred sodišče. — Z mojo izjavo ga izročam sloven. javnosti v obsodbo. O človeku, ki je slučajno tudi božji namestnik in ki spoštuje **moralo tako visoko**, kakor gosp. Majdič, se mi zdi **pod mojo častjo sodbo izreči**, vsled tega pa to prepuščam javnosti. — **Zagorje ob Savi**, 18. februarja 1914. — **Ivan Taufer**, posestnik.

OSTALI SLOVENSKI KRAJI.

o Goriško. Tukaj je začel izhajati nov časopis, menda »katoliški« pod imenom »Goriški List«. Ali nadomešča to glasilo starostruarske časopise, ne vemo. Pravijo, da bo »Goriški List« nestrankarski, to je neklerikalen. Ker se večina goriškega duhovništva ne strinja s kranjskim klerikalizmom, jih bo mogoče novo glasilo združevalo v enoto. Novostruarji so škofa popolnoma zmešali. Sam ni vedel, kaj bi počel. Enkrat je preklinjal »katoliške« časopise, enkrat lastne pristaše, enkrat kranjske klerikalce itd. Sedaj pa imamo novo glasilo, ljudstvo pa že naprej svarimo pred to cunjjo.

o Gorica. Občinske volitve v Gorici se bodo vršile proti koncu aprila, ker ni bilo že dve leti rednih in dopolnilnih volitev. Volilni imeniki so razporeženi do 7. marca.

o **Gorica.** Na državnem kolodvoru je pri premikanju vagonov zmečkalo nogo nekemu postajnemu uslužbencu. Pa še obveze niso imeli tam, da bi mu le za silo nekaj ublažili bolečine. Ta novi škandal zopet pripisujejo Wieserjevim zaslugam.

o **Pomlad.** Slovo smo vzeli na Goriškem od snega in mraza. S potom na obrazu pozdravljamo pomladne oznanjevalce, kadar obrezujemo trto, sadimo žlahtna drevesa, okopujemo itd.

o **Ponarejalec denarja.** V zvezi italijanske bande, ki so jo zasačili na Reki, je bil neki gostilničar Simoneti, ki so ga aretirali v Gorici in se nahaja v preiskovalnem zaporu.

o **Primorske vesti.** V Trstu je delavec Zanier ustrelil inženirja Pichlerja v ladjedelnici Stabilimeto tecnico, ker je bil odpuščen iz službe. — V Trst je prišel Oger Andrej Hromec, ki potuje že od leta 1901. peš po svetu. Prišel je iz Rusije, skozi Turčijo in balkanske države. Prehobil je Azijo, Južno Afriko in Ameriko. Hromec name-rava izdati knjigo, v kateri bo opisal svojo pot. — V Gorici se širi po mestu govorica o veliki zagonetni tatvini v nekem goriškem duhovnem zavodu. — Aviatična vojaška postaja v Gorici bo pomnožena. Postaja dobi v kratkem več novih letalnih strojev in novo moštvo.

o **Adamson, Okla. Vesti iz Amerike.** Moram se oglasiti še v vašem listu, da opišem tukajšnje razmere. Kar se dela tiče, se nihče ne more pohvaliti. Delavci povsod počivajo, ker nas kapitalizem tlači, ti delavec pa vleci! Pa bo prišel dan svetlobe, ko bo tudi za nas zavedne delavce olajšano. To pa poprej ne bo, dokler se ne združimo vsi za enega in eden za vse. Otresimo se najprej tistih, ki imajo vedno prazno bisago. Kdor ne trobi v njih rog, mu pretepljejo otroke — vas in nas pa strašijo s peklom. Jaz pa tako rečem, da eden že sedi teh nedolžnih pastirjev v ječi, kar je za njega gotovo peklo na tem svetu. — Duhovnik Smith je umoril svojo ljubico Ano Aumüller v Novem Jorku. Štiri leta sta delila ljubezen in ko bi bila morala Ana mati postati, jo je duhovnik spravil na oni svet in prelomil božjo zapoved, ki se glasi: Ne ubijaj! In več takih namestnikov je v državi. Torej vsi napredni kmetje, ali ste pozabili tiste litanije od sv. Marka, ki mu vedno denarja manjka? To so tisti možje, ki vas zmerom vabijo na limanice. Komu boste dali svoje glasove? Pomislite vedno, na kateri strani je pravica in poštenje in potem se odločite.

GOSPODARSTVO.

Raba in nakupovanje umetnih gnojil.

Raba umetnih gnojil se pri Slovencih vedno bolj udomačuje. Tudi pri nas začenja kmetovalec prihajati do spoznanja, da se izplača rabiti umetna gnojila in da je ob-

enem neobhodno potrebno, jih sploh rabiti, da se izmučeni zemlji dá novih, svežih moči. Na žalost pa se povsod opaža, da so bili doslej mnogokrat razni nepošteni mešetariji isti, ki so našega kmetovalca navajali k nakupovanju umetnih gnojil. Razume se, da so le-ti prekupci pri celi stvari gledali edino na svoj dobiček in smo prepričani, da je cela vrsta slučajev, ko so bili kmetovalci od takih mešetarjev opeharjeni. Proti temu zlu se je treba boriti, zato bomo v naslednjem dali nekaj nasvetov, kako se naj umetna gnojila rabijo sedaj na pomlad.

Pri travnikih se rabi spomladi na 1 ha, to je $1\frac{3}{4}$ orala:

400 do 500 kg Tomaževe žindre,

400 do 500 kg kajnita,

80 do 100 kg čilskega solitra.

Mesto kajnita se vzame lahko tudi 130 do 170 kg 40% kalijeve soli. Na zelo zanamarijenih travnikih pa se mora vzeti celo:

700 do 900 kg žindre,

700 do 900 kg kajnita,

110 do 130 kg čilskega solitra.

Mesto kajnita se lahko rabi tudi 230 do 300 kg 40% kalijeve soli.

Zadnji čas za gnojenje travnikov je takrat, ko se je otajal sneg. Učinek je najboljši, ako se rabijo vsa gnojila v tisti množini, kakor smo tukaj zapisali.

Za vinogradnike. Na vsakih 100 trsov se naj vzame:

6 do 9 kg kajnita (ali 2 do 4 kg 40% kalijeve soli),

5 do 7 kg žindre,

2 do $3\frac{1}{2}$ kg čistega solitra.

Kajnit in žindra se pomešata in se zakopljeta med trse. Čilski soliter se rabi do polovice ob začetku rasti, do polovice po cvetu. Zadostuje, da se ga natrosi. Le v strminah se ga naj rahlo podkoplje.

Žita na hektar = $1\frac{3}{4}$ orala:

250 do 450 kg kajnita ali 80 do 150 kg 40% kalijeve soli,

250 do 400 kg Tomaževe žindre,

100 do 150 kg čilskega solitra.

Ako se je gnojilo s hlevskim gnojem, potem zadostujejo pri umetnih gnojilih nižje številke.

O drugih bomo še poročali. Za danes omenimo samo še nekaj glede nakupovanja. Prekupci zaslužijo pri vagonu umetnih gnojil velike zneske. Pri bolj cenih 60 do 150 K pri vagonu, pri dražjih, kakor pri čilskem solitru, včasih celo 500 K do 1000 kron. Ves ta dobiček si lahko obdrže kmetovalci sami, če se združijo v skupno zadruge in naročajo skupno cele vagone. S tem si veliko prihranijo. Ves prekupčev dobiček si lahko s tem obdržijo za sebe.

Kmetovalci! Pomagajte si tudi pri nakupovanju gnojil do dobička s tem, da se združite in skupno kupujete.

gsp Potrata lesa za kurjavo v gospodarstvu. Naši gozdovi po dolinah in v vznožju gor se vsled prevelike porabe vedno bolj krčijo, medtem pa se prirastek vedno bolj manjša. Dobi se danes že celo

mного posestnikov, ki nimajo lesa niti za domače potrebe, dočim so ga imeli pred časom morda v izobilju. Kako pa je vendar prišlo do tega, nastane vprašanje. Odgovor na to je prav lahek. Večina takih posestnikov je pred časom preveč tratila z lesom, ni pa skrbela za zopetni naraščaj in tako stoje danes njih gozdovi prazni, obraščeni so kvečjemu z nizkim grmovjem, od katerega nimajo ničesar pričakovati. Resnica je tedaj, da se na kmetih porabi veliko preveč lesa za kurjavo. Le pogledimo. Praktični gospodarji so vpeljali skoro povsod že štedilnike, dočim morajo pri drugih, seveda ogromni večini, kuhati gospodinje v peči, kjer pa se porabi skoro polovico več drv kot v štedilniku. Pa kotli, v katerih se kuha krmo za prašiče! Ti nam požro lesa, da je groza, in zakaj? Zato, ker so po večini napačno vzdani — kar je krivda zidarjev — seveda na račun gospodarjev. Zato pa je dolžnost gospodarjev, porabo lesa za kurjavo kolikor mogoče zmanjšati. Zmanjša pa se jo lahko predvsem ob času priprave. Tedaj se mora v prvi vrsti gledati na to, da se seka o pravem času. Pravi čas za sekanje pa je vedno le zimski, tedaj od oktobra do marca. Gledati pa je tudi na to, da je les vedno pravočasno pod streho, kajti, čim manj je namočen od dežja, oziroma izsušen od solnca, tem boljši je. Pa tudi na tem je veliko, na kakšnem prostoru je les spravljeno. Zanj je vedno suh prostor (drvarnica), ne pa klet. Med gospodarji pa se najde tudi dokaj takih, ki lesa za kurjavo ne pripravijo pravočasno. Taki delajo z lesom najbolj potratno, ker je znano, da čim bolj suha so drva, tem manj jih je treba. V poštev pa je treba vzeti tudi to, da les toliko več izda, čim drobneje je sekan.

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v torek in sredo dne 3. in 4. marca t. l. Namen tečaja je izboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja: V t o r e k dne 3. marca od 2. do 4. popoldne: Važnost kravje reje. Odbiranje molznih krav. Raba krav za plemo. Krmljenje krav. Strežba molznim kravam. Molža. Dohodki kravje reje. Od 4. do 5. Praktično razkazovanje v hlevu. V s r e d o dne 4. marca od 8. do 10. popoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna posoda. Od 10. do 11. ure: Praktična dela v mlečni kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Prodaja smetane in presnega masla. Naprava in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Od 4. do 5. ure: Praktična dela v mlečni kleti. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam. Želi se, da se ga udeleže zlasti tudi naše gospodinje in kmetska dekleta. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se pri-glasi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta

in podporo 1 K 50 v na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki za njo pravočasno prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija pri Novem mestu.

Sadjarski tečaj na Grmu priredi ravnateljstvo kmetijske šole v četrtek in petek dne 5. in 6. marca t. l. Namen tečaja je povzdiga domačega sadjarstva. Na sporedu so naslednja predavanja: V četrtek dne 5. marca: Od 2. do 4. ure popoldne: Naprava novih sadnih nasadov. Kopanje drevesnih jam. Obrezovanje dreves pred saditvijo. Pravilna saditev dreves. Od 4. do 5. ure popoldne: Praktične vaje v šolskem sadovnjaku. V petek dne 6. marca od 8. do 10. dopoldne: Oskrbovanje mladega in starejšega drevja. Obrezovanje. Pomlajevanje in precepljevanje. Od 10. do 12. dopoldne: Praktične vaje v sadovnjaku. Od 2. do 4. popoldne: Najvažnejše o gojitvi in oskrbovanju prtičnega drevja. Od 4. do 5. popoldne: Prakt. vaje v šol. nasadih. Tečaj je namenjen gospodarjem in kmet. mladeničem. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se prihlasi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 1 K 50 v na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki za njo pravočasno prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija pri Novem mestu.

RAZNO.

* **Solnograški zakon.** Spomladi leta 1912. se je vršila v Solnogradu pred deželnim sodiščem zanimiva obravnava proti katoliškemu duhovniku, sedaj 62 let staremu, Kirchsteigerju. Mož je uvidel, koliko zla rodi nesrečen zakon. Zakonska se sodno ločita, cerkvena ločitev je razun izredno bogatim in vplivnim višjim osebam nemogoča. Tako napol ločeni ljudje so takorekoč izročeni kot žrtve konkubinata. Da vsaj nekoliko opere ta socialni madež in da pomoga tudi manj premožnim ločenecem, ki ne morejo iti v Rim in plačati ogromnih taks itd. za cerkveno ločitev, se je Kirchsteiger odločil za takozvani »Solnograški zakon«. Kot katoliški duhoven ima pravico podeljevati zakramente, ki so cerkveno popolnoma veljavni. Začel je poročati sodno ločene ljudi obojega spola, da jih reši nedovoljenega, pravzaprav prepovedanega konkubinata. Seveda so ga napadli takoj cerkev in njeni pristaši in ga ovačili, da ruje proti državno priznanemu cerkvenemu zakonu in da sramoti s svojim zakonom cerkveno institucijo, nerazločljiv cerkveni zakon. Kirchsteiger je bil pred dvema letoma oproščen, ker se mu ni moglo dokazati, da bi delal to iz dobička-

rije in žalil s tem cerkveni zakon kot tak, obenem pa se mu je priznalo, da je opravičen podeljevati cerkveno pravomočno zakramente kot katoliški duhovnik. Pri tem se je posebno uvaževalo, da je Kirchsteiger strankam sam pred poroko povedal, da sklepa on samo cerkvenoveljavni zakon, katerega pa državni zakoni do sedaj še ne bodo priznali. Kirchsteigerja so sedaj zopet tožili. Mož je priznal, da je posvetil v teh dveh letih več sto novih zakonov, katere so sklenili sodno ločeni, cerkveno poročeni zakonski obeh spolov. Kirchsteiger je izjavil pri obravnavi, da ni kriv in da zavzema obtožnica napačno stališče, ker dotični, ki jo je sestavil, gotovo ne pozna bistva in namena »Solnograškega zakona«. V splošnem je Kirchsteigerjev zagovor zelo zanimiv. Iz njega posnemamo samo sledeče: Da je opravičen podeljevati zakrament zakona in blagoslovljati poročence, dokazuje izrek tridentinskega koncila, ki slovi: Kdor pravi, da sveta ordinacija ne posvečuje v sv. Duhu in da nima pravomočnega značaja ali da more postati bivši duhovnik zopet navaden lajik, ta naj se izobči. — Papež sam pravi v svojem katekizmu: Jasno je, da je duhovniški stan tako visok, da višjega nimamo. Duhovniki se ne imenujejo po pravici samo angeli (?), marveč tudi bogovi (?), ki imajo torej moč in veličanstvo nesmrtnega boga. Solnograški škof pa je pisal v enem svojih pastirskih pisem, da je moč duhovna večja, kakršne je treba za obuditev mrtvecev ali za ustvaritev več svetov, kot je zvezd na nebu. Njih moč presega vse oblasti pozemskih knezov in kraljev. Niti v nebesih nima nobeden take moči. Marija nima toliko oblasti in Kristus sam se pokorava volji katoliških duhovnov. (Če pridejo v nebesa!) Zato sme tudi on, kot katoliški duhovnik, obdarovan s takimi predpravicami, posvečevati zakon, tudi če ga državna oblast ne prizna. V nebesih mora biti ta zakon vknjižen kot veljaven zakon. Kirchsteiger trdi dalje, da on ne žali niti cerkvene, niti državne institucije, marveč da je opravičen kot katoliški duhoven pomagati onim ponesrečencem, ki so zašli v nesrečo vsled zakona in so sodno ločeni in obenem obsojeni v konkubinatu in izpostavljeni raznim neokusnim dovtipom in neupravičenim žalitvam in preziranjem. Priče so potrdile Kirchsteigerjev zagovor, nakar je bil Kirchsteiger zopet **oproščen**.

LISTEK.

Cigan.

(Dalje.)

Drugo poglavje.

Bernevil je srednjeveliko mesto z živahnim obrtom in trgovino. Prebivalstvo obstoji iz trgovcev, ki izvršujejo veletrgovino proti meji in proti notranjosti, ter iz

manjših trgovcev z odprtimi prodajalnami. Tudi družabno življenje se je tako delilo. Veletrgovci so bili prvi v mestu in manjši trgovci drugi, ki so se precej strogo ločili med seboj, kakor je že to navada v takih mestih. Okrožni glavar je bil ugleden gospod stare plementaške rodbine, z imenom grof Ronkurt. Bil je svobodoljuben mož in je občeval tudi z meščani. Svoje okrožje je izborno upravljal. Imel je plemenito soprogo in sedemnajst let staro hčerko Marijo. Bila je to lepa in vesela deklica, ki si je doslej še ohranila prosto srce. Tesno prijateljstvo jo je vezalo z Marijo, hčerko gospe Belarjeve in mladostne tovarišice Evgena Šamona, kateremu je sin cinganke rešil življenje.

Pri teh razmerah v mestu je bila vrnitev mladega Šamona, nečaka in dediča bogatega strica, dogodek, s katerim se je bernevilski družba nemalo pečala. Matere za možitev godnih hčera so se pripravljale, da pridobe bogatega mladeniča za zeta. Tudi meščani, ki so bili razcepljeni v dva tabora, so bili radovedni, s katero stranko bo držal mladi odvetnik. V hiši gospoda Klavdija Šamona so pripravili sobe za mladega gospoda in Marija je imela s prijateljico Margo veliko govorjenja in draženja.

Stari Klavdij Šamon je sprejel nečaka prijazno, kakor vedno, vendar se je zdelo Evgenu, da ni prejšnje prisrčnosti v stričevem obnašanju. Tudi se mu je zdelo, da se je ta postaral; sicer tako jasne oči so zrlle kalno in negotovo, lice je ohlapnejše in sivi lasje redkejši. A to je bilo naravno, ker ga dve leti ni bilo doma. Predstavil je Mirana in s kratkimi besedami povedal zgodovino svoje rešitve iz roparskih rok. Prosil je, da bi stric gostoljubno vzel v hišo prijatelja, ki hoče nekaj časa pri njem ostati. Starec je sicer začudeno motril mladega človeka s tujim obrazom, toda prijazno mu je dal roko in ga prosil, naj se počuti kot doma.

Tako sta se prijatelja naselila v stanovanje, ki je ležalo z razgledom na vrt in imelo toliko sob, da sta prijatelja lahko nemoteno živela.

»No, kako ti ugaja tukaj?« je zaklical Evgen, ko sta bila sama, »kajne, saj ti ni žal, da si šel z menoj v to samoto?«

»Ugaja mi tako dobro, kakor bi mi bilo sploh mogoče kje ugajati,« je odgovoril Miran, »in vendar —.«

Sanjavo se je ozrl z velikimi temnimi očmi na vrt. Čigar drevesa so segala do odprtih oken sobe.

»In vendar?« je plašno vprašal Evgen. Bal se je, da bo prijatelj rekel, da mu je nadležen.

»Tu je vse tako svetlo in lepo, tako tiho in mirno,« je rekel Miran ter zrl v daljavo. »Moralo bi se verjeti, da biva tukaj sama sreča, toda zdi se mi, da vidim oblak, oziroma še bolj ga čutim kot vidim, — črn oblak, ki nastopa, da pokrije vso to svetlobo in uniči vse veselje.«

»Zopet prorokuješ,« je zaklical Evgen, »in vidiš temne slike, katere najbrže povzročajo tvoji razdraženi živci. Ne smeš mi zameriti, če ne verjamem tega in si ne dam kaliti veselja. Veseliti se hočeva luči, dokler nama sije, in če pride oblak, se bova hrabro pripravila, da ga preženeva.«

Segel je prijatelju v roko, kakor bi še enkrat hotel zapečatiti zvezo, ki sta jo sklenila, da si bosta v vseh nevarnostih pomagala.

»Roka ti je mrzla kakor led,« je prestrašeno rekel, »ali ti ni dobro?«

»Čudno je,« je odgovoril Miran, »da me vsakokrat, če mi grozi nekaj sovražnega, prevzame takšen občutek mraza, ki izhaja iz srca in gre skozi vse ude. Tako močno kakor danes, pa nisem še nikoli občutil.«

Trepetal je, kakor bi ga mrzlica tresla.

»Pravijo sicer,« je nadaljeval s temnimi pogledi, da ima po svetu potujoči narod, kateremu je pripadala moja ljuba, lepa mati, čudovito moč gledati v prihodnost in naprej občutiti prihodnje dogodke. Ali ni naravno, da je taka občutnost s krvjo prišla tudi name? Seveda, le nejasno in v megli čitam v zvezdah, — čutim bližajočo se nevarnost, ne da bi vedel, odkod prihaja in kako me bo njen blisk zadel. O, to je žalostno — največja dobrota je le zavesa, ki zagrinja bodočnost, dokler ne stoji nenadoma pred nami.«

»Utrujen si od potovanja,« se je zasmel Evgen, »to te bo kmalu minilo v tem mestu, kjer ni prostora za take sanjave misli. Požuri se, da se preoblečeš, morava k obedu. Stric Klavdij nima rad, če se kdo zamudi.«

Prijatelja sta odprla svoje kovčege in sta točno ob za obed določeni uri prišla v elegantni salon v pritličju.

(Dalje prihodnjič.)

Ognjeniki. Peklenski ogenj.

Fr. Pirč.

IV.

Če hočeš, je dejal Janez Domišljija, da pridemo do ognjenikov, ne zini mi besede več, da smo jih na Trški gori s svedrom iskali. Ali dragec, pomisli, bralci »Slovenskega Doma« so vendar radovedni, kaj sva v globočini pod Trško goro našla. To jim razloži ob drugi priliki. Za zdaj jim pa raje kaj povej o ognjeniški sili, ki je dvignila one veličastne kamne gorske skladbe, s katerimi se naša Gorenjska pred vsem svetom ponaša. Da nam bodo ljudje bolj verjeli, vzemi v roko profesor Seidlovo knjigo, ki tako zanimivo opisuje Kamniške ali Savinjske Alpe, in iz katere je večina nas Slovencev še le zvedela, da je predavnimi veky tudi po Gorenjskem razsajala strašna moč ognjenikov, ki se v sluča-

ju nastanka Gorenjskih planin imenuje tudi »gorotvorna sila«. Veš Janez, ti se na take učene stvari bolje razumeš kakor jaz, pa daj ti to stvar opisati. Dobro, ampak da mi vidva s Francetom Korajžo ne bosta zopet kakšno nerodnost napravila, kot sta jo zadnjič z izletom na Trško goro. Ko sem Janeza pomiril, da bova pridna in samo njega poslušala, je začel:

Ker smo že tolikrat prehodili vso Gorenjsko in kot divje koze preplazili vse strme vrhove gorenjskih snežnikov, nam zdaj v tej zimi ni treba hoditi gori. Zadoštuje, da samo v mislih ponovimo vse naše gorenjske izlete. Postojmo na kateremkoli snežnih vršacev gorenjskih orjakov. Nehote govorimo s profesor Seidlom: »Svečan mir kraljuje nad veličastnim gorovjem, dihanje jutranje zore igra nad njim. V davni minolosti pa so tu valili valovi širnega toplega oceana in v njem je vrvelo bujno življenje. Za se skrbeč je nebroj živih bitij nevede in nehote nalagal zrno na zrno in zgradil ogromno skalno gmoto. Ko zremo na te veličastne, nebotične vrhove, zdi se nam, da je gorovje neminljivo, da je bilo in ostane vedno tako, kakoršno je od početka stvarstva. Toda ta površna sodba je oprta edino le na mogočni vtis; razpade pa docela, ako bolj premotrimo gradivo gorovja. Drugi vtisi se v nas vzbudijo; veličastnejše nam postane delo prirode, ki je zbirala gradivo gorova zrno do zrna nešteto število let in potem zbudila silo, ki je skladove dvignila izpod morja v jasne zračne višave...«

Vprašujemo pa: katera sila je to bila? Današnje znanstvo je dozorelo dovolj, da nam nudi zadovoljiv odgovor. Na tesnem pozorišču ene same alpske skupine ni možno dobiti dovolj opor za rešitev velikega, smelega vprašanja. Slemenska gorovja, bolj ali manj slična srednjeevropskim Alpam, se nahajajo po vseh delih sveta, gorotvorne sile so torej splošen zemeljski pojav, o njih bistvu je vsled tega možno razpravljati le z najširšega stališča... Poskusimo to gorotvorno silo pojasniti: »Zemeljska obla se suče v mrzlem svetovnem prostoru, katerega toplino cenijo na sto stopinj Celsija pod lediščem. Naš planet je dosti gorkejši; v svojem jedru ima odnekad velikansko zalogo toplote lave, ki prihaja iz vulkanov in ki znaša čez 1000 stopinj Celsija. V mrzlem svetovnem prostoru plavajoča zemeljska obla se ohlaja. Posledica je, da se ji prostornina krči. Nje kamnena skorja postaja manjšajočemu se jedru preobsežna, kakor koža jabolka, ki leži čez zimo v shrambi in vene. Notranji del jabolka se krči, koža na njem postaja preobširna in se zatorej nabere v gube. Takisto je tudi z našo zemljo. Oblastne gube zemeljske skorje, to so slemenska (vzdolžna ali verižna) gorovja. Taka gorovja so v Evropi Alpe, Karpati, Balkan, Dinari, Apenini in Pireneje. Ali kljub veličastnosti tega gorovja so nasproti vesoljnosti zemlje le male in neznat-

ne gube na njenem obličju. Jabolkova koža, kaj ne, je mehka, popustljiva. Zemeljska skorja, ki je kamenena, nikakor ni toliko. Zatorej so nastale v njej liki svodu, ki ne stoji na dovolj trdnem temelju, razpoke ali prelomine, in sicer ondi, kjer je napestost presegla mejo prožnosti. Sčasoma se je vsa zemeljska skorja razkosala na bolj ali manj obsežne grude, kakor se razkosa ledena odeja veleotoka, ko se splitvi voda pod njo. Nekatere zemeljske grude so pritegnjene od zemeljske težnosti, upadle in zdrknile navzdol ob prelominah ter se tako zopet oklenile zemeljskega jedra. One, ki so vpadle globokeje, tvorijo dno svetovnim morjem, druge pa, ki so vzdržale v večji dalji od zemeljskega središča, tvorijo trdnine (suho zemljo). Grude, ki so se le nekoliko znižale, so nižine, kakor n. pr. Ogrsko-hrvaška planjava, ki sega preko Zagreba na Dolenjsko in preko Celja do vzhodnih mejnikov Savinjskih Alp, nadalje Dunajska in Gorenjska kotlina okoli Kranja, enako Celovška kotlina in Gorenjeitalska planjava, ki se razprostira do Vipavske doline itd. Navzdol siléča teža vpadaajočih grud je povzročila in pomnožila stranski pritisk na sosednje grude, da so se usločile navzgor ali navzdol in nagubale, kakor se n. pr. nagubajo kosi sukna, če pritismo nanje od strani. Tako so nastala na kopnem pogorja z dolгими vzporednimi slemenji, ki se vrstijo liki guba ob gubi v Alpah in drugod. Skladovi se podajo liki plasti sukna ob pritisku človeške roke. Vendar so skladovi prepočili in se prelomili, kjerkoli je pritisk presegel prožnost kamenin. Nastale so pa tudi povprečne prelomine in so grude nadalje razkosale...«

Janez Domišljija se je malo oddahnil, kar sva midva s Korajžo porabila, da sva si pipi nabasala. Ko sva ju prižgala, sem Janeza vprašal: Zdaj bi pa še to rad vedel, kako se vrši premikanje in nagubanje v kameneni skorji naše zemlje Janez je odgovoril: Ne smeta misliti, da se to godi tako kar naenkrat. »Priroda deluje počasi. Teža sili sicer grudo za grudo neprenehoma navzdol proti zemeljskemu jedru. Ali upira se ji trenje ob sosedni grudi. Rodijo se torej v grudah rastoči siloviti naponi, in le kadar napon preseže nasprotni upor, zdrkne gruda ob grudi in premakne ali nagubi sosedno grudo nekoliko. Premikanje in nagubovanje se torej vrši sicer skokoma, ali posamezni gib dostikrat ne preseže malo milimetrov. Zategadelj ni viden vsak posebej, le skupni učinek pogrezanja in pregibanja v dolgih dobah zemeljske zgodovine je ustvaril poglavite poteze v površju naše zemlje. Kadarkoli pa se velikanska gruda — recimo Grintavčeva skupina — stokoma pregane, bodi si še tako malo, se mora pretresti sama in njena okolica daleč na okoli bolj ali manj. Ako je človek priča takemu dogodku, začuti — **zemeljski potres**. Te vrste potresi so pogostoma prav lahki. Včasih pa so to-

liko krepki, da razpočijo vsled njih kameneni zidovi hiš ali se celo porušijo. Enako so ob potresih prepočili in se na vse kraje razcepili kameneni skladi v gorovju. Zatorej dobijo kamnoseki v kamnolomih le malokje velike neprepočene plošče ali dolge celotne stebre ...»

Ako mislita, da to, kar sem vama zdaj povedal, ne spada k opisu ognjenikov, se motita. Zakaj sile, ki so dvignile te velikanske skalnate orjake, izhajajo iz istega vira, kakor ognjeniki. Skoro bi rekel, da je moč podzemeljskega ognja v naših gorenjskih planinah bila večja nego se pojavlja na pravih ognjeniških gorah. Pomislita, kakšna velikanska sila je to morala biti, ki je globoko iz žareče zemlje prodrla temelj take orjaške stavbe kot so naše planine. Pa ne le, da je prodrla samo temelj, nego prodrla je tudi ogromne skalnate sklade navzgor in se v žareči tekočini razlila med drugo kamenje. Na naših planinah imamo torej kamenje, ki je nastalo iz živalic, živčih v morju, ki je valovilo tukaj, kjer se zdaj dvigajo ponosni sneženi vršaci; in nastalo je iz ognjeno tekočih snovi, ki jih je podzemeljska moč izbruhnila iz sebe navzgor. Prvi vrsti kamena pravimo usedline, drugi pa prodorine. Prve vrste je seveda več, nego druge.

Janez, zdaj nam pa še to povej, kako je iz malih, v morju živčih živalic, moglo nastati tako ogromno gorovje, o katerem smo mislili, da je bilo tako kot ga danes vidimo, ustvarjeno že od vsega začetka sveta. Pa tudi to bi rad vedel, če se na naših gorenjskih planinah danes še kje najde kakšna sled, da je tamkaj spodaj nekda razsajala moč ognjenikov.

Naj pa bo, bom pa še to razložil. Le dobro me poslušajta:

Izdajatelj in odgovorni urednik:
dr. Vladimir Ravnihar.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 14. februarja 1914.

Dunaj: 52, 13, 26, 83, 22

Dvignjene v sredo, dne 18. februarja 1914.

Brno: 29, 76, 3, 56, 54.

Gradec: 42, 45, 71, 74, 39

! 500 kron !

Vam plačam, ako Vam moj uničevalec korenin **balzam Rila** Vaših kurjih očes, bradavic, otiščancev, ne odstrani v treh dneh brez bolečin. Cena lončku z garancijskim pismom 1 K. — 3 lončki 2:50. — **Kemeny, Kassau (Kassa), I., Postfach 12/1190, Ogrsko.**

Sukno

za moške obleke v največji izbiri pri
Lenasi & Gerkman,
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 4.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Ženske pri motitvah (zastajanju krvi) ne jemlje kroglic, tablet, praška, čaja brez vrednosti. Mojo prijetno zauživalno, preizkušeno zjamčeno neškodljivo sredstvo pomaga zanesljivo. Vsak dan dobim prostovoljna zahvalna pisma. Velika škatlja K 4.85 poštne prosto.

Diskretno pošilja dr. med. **H. Seemann, Sommerfeld 84 (Niederlausitz).**

Na željo se dopošlje iz dunajske ali budimpeštanske razpošiljalnice, zatorej carinske nepravilne izključene. 94

Knjiga se dobiva v „Narodni knjigarni“ v Prešernovi ulici v Ljubljani in stane broširana 2 K, vezana 3 K 20 vin., s pošto 20 vinarjev več.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica št. 2., lastna hiša.

Obrestuje vlogé na knjižice s 4³/₄% v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svojo polnovplačani delniški kapital 8.000.000 kron in 1.000.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za vsaj tuji denar. Promet na leto déž 1400 millionov kron. Preskrbuje vse denarne zadeve najkulantnejše. 6

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Poslovalnica I. c. kr. avstrijske državne razredne loterije.

Najboljši češki nakupni vir.**Ceno posteljno perje:**

1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K, boljšega 2 K 40 h, prima polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhastega 6 K 10 h; 1 kg velefinnega, snežnobelega, puljenega 6 K 40; 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K; 7 K; belega, linega 10 K; najtinejši prsi puh 12 K. — Kdor vzame 6 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rmenega nankinga, pernica, 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 60 cm širok, napoljen z novim, sivim, jako stihovitnim puhastim posteljinim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14, 16 K; zglavniki 8 K, 8 K 60 h, 4 K. — Pernice 200 cm dolge, 140 cm široke K 13 —, K 14 70, K 17 80 in K 1 —; zglavniki 90 cm dolgi, 7 cm široki K 4 50, 6 20 in K 5 70; podpernica iz močnaterega rižastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka, K 12 80, K 14 80. Rapošiljanje po povzetju od 13 K naprej franko. Dovoljeno je zamenjati, za neugajajoče se vrne denar.

S. Benisch, Dešenice, št. 953, Češko.

Bogato ilustrovan cenik zastoj lu franko.

Moški in ženske, ki so pri boleznih sečne cevi

(iztok svež in zastaran) brezuspešno poskušali vse mogoče, naj takoj zahtevajo brezplačnega pojasnila o popolnoma neškodljivem, povsod lahko izvršljivem zdravljenju v zaprti kuverti, brez vsakega natiska. Ozdravljenje v okoli 10 dneh. Cena jako zmerna. Ob neuspešnosti znesek nazaj.

Dr. med. J. Seemann, Sommerfeld 84 (Bez. Frankfurt-Oder.)

Potrebna zdravila pošlje ob naročitvi dunajska ali budimpeštanska razpošiljalnica, v izogib vsem carinskim neprilikom. 94

! Zaradi balkanske vojne !

sem prisiljen 100.000 kom. imit.

srebrnih ur z dvema pokrovčema

z izvršnim rem. kolesjem na sidro tekoče v rubinih (3 pokrovci), ki so bile namenjene za Turčijo, prodati za smešno nizko ceno 1 kom. 3 K, 2 kom. K 5 60, 5 kom. K 13 80, 10 kom. 26 K in naj bi nihče ne zamudil ugodne prilike, da si nabavi to izborno, resnično napol podarjeno uro. Naročite takoj, ker bodo v kratkem razprodane. 3 leta pismene garancije. Po povzetju pošilja, **Uhren-Zentrale Krakov, poštni predal 40/II.** 14

Cena	od	do			
			K	h	
1 kg govejega mesa I. vrste	1	1	1	1	80
" " " II. "	1	1	1	1	60
" " " III. "	1	1	1	1	40
telečjega mesa	1	1	1	1	20
prašičjega mesa (svežega)	1	1	1	1	20
" " " (prekajenega)	1	1	1	1	23
koštrunovega mesa	1	1	1	1	20
Prasiči na klavnici	1	1	1	1	20
kozličevega mesa	1	1	1	1	20
1 kg masla	1	1	1	1	04
masla surovega	1	1	1	1	00
masli prašičje	1	1	1	1	00
slanine (špeha) sveže	1	1	1	1	00
slanine prekajene	1	1	1	1	00
salz	1	1	1	1	00
surv. margarinkega masla	1	1	1	1	00
kuhan. margarinkega masla	1	1	1	1	00
1 jajce	1	1	1	1	00
1 mleka	1	1	1	1	00
posnetega	1	1	1	1	00
smetane sladke	1	1	1	1	00
kisle	1	1	1	1	00
1 kg medu	1	1	1	1	00
čajnega surovega masla	1	1	1	1	00
piščanec	1	1	1	1	00
golob	1	1	1	1	00
1 raca	1	1	1	1	00
1 gos	1	1	1	1	00
1 kapun	1	1	1	1	00
1 puran	1	1	1	1	00
100 kg pšenične moke št. 0	1	1	1	1	00
" " " 1	1	1	1	1	00
" " " 2	1	1	1	1	00
" " " 3	1	1	1	1	00
" " " 4	1	1	1	1	00
" " " 5	1	1	1	1	00
" " " 6	1	1	1	1	00
" " " 7	1	1	1	1	00
" " " 8	1	1	1	1	00
100 " koruzne moke	1	1	1	1	00
100 " ajdove moke	1	1	1	1	00
100 " ržene moke	1	1	1	1	00
1 / fižola	1	1	1	1	00
1 " graha	1	1	1	1	00
1 " leče	1	1	1	1	00
1 " kaše	1	1	1	1	00
1 " ričeta	1	1	1	1	00
100 kg pšenice	1	1	1	1	00
100 " rži	1	1	1	1	00
100 " ječmena	1	1	1	1	00
100 " ovs	1	1	1	1	00
100 " ajde	1	1	1	1	00
100 " prosa belega	1	1	1	1	00
100 " navadnega	1	1	1	1	00
100 " koruze 1913	1	1	1	1	00
100 " činkantina	1	1	1	1	00
100 " krompirja	1	1	1	1	00

Lesni trg.

Cena trdemu lesu 11 do 12 K.

Cena mehkega lesa 7—do 8—K.

Trg za seno slamo, in stello.

Na trgu je bilo

voz sena

" slame

" stelje

" detelja

Mestna hranilnica ljubljanska**Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.****Največja slovenska hranilnica!****Denarnega prometa koncem leta 1913 K 700,000.000.—****Vlog K 43,000.000.—****Rezervnega zaklada K 1,330.000.—****Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po****4¹/₂ %**

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**
v r čevan e ima vpeljane lične domače hranilnike.

Neokužen dvor,

zdrave živali, ki dobro pre bavlajo in rade žro, krepko, težko krasno živino, krave, ki dajo veliko mleka in kure, ki neso veliko jajec, imajo vsi kmetovalci, ki se ravnaajo po 10 zapovedih za kmetovalca in primešajo piči 2—3 krat na mesec **Mastina**. **Mastin** je dr. Trnkócyja redilno varovalno sredstvo. — **Mastin** je bil s prvimi kolajnami odlihan in ga porabljaajo milijoni previdnih kmetovalcev. Iđi k svojemu trgovcu in kupi zavoč **Mastina** za 60 vin., 10 zapovedi pa zahtevaj zastonj, tudi če ne želiš **Mastina**, alpa piši ti ali tvoj trgovec tvorniški zalogi: **Lekarna Trnkócy v Ljubljani, zraven rotovža**. Ta lekarna razpošilja 5 zavojev **Mastina** za 4 K poštnine prosto.

Vsak teden novosti

volnenega in perilnega blaga
za ženske obleke, svilnate
rute in šerpe samo pri

LENASI & GERKMAN,

Ljubljana, Stritarjeva ul. št. 4.

Tkanina, platno za rjuhe brez
šiva, preproge, zavese odeje,

Vsa oprema za ženine in neveste.

Ali je dobiti točno in neškodljivo učinkujočega sredstva proti

moški oslabelosti?

Velezanimiv opis o presenetljivem razkritju nemškega potovalca po Afriki (pripoznano tudi od številnih nemških in inozemskih profesorjev in zdravnikov) razpošilja za 20 h za poštnino v zaprtem dvojnem pismu brez natiska 94

dr. med. H. Seemann, Sommerfeld 84 (Ffo.).

Gospodje vsake starosti, ki so doslej brezuspešno rabili vse mogoče (aparate, kroglice, metode, praške takozvana ojačila itd.), mi bodo po prečitanju mojega opisa hvaležni. Pišite takoj, ker je na razpolago samo omejeno število eksemplarov,

Sifilitiki!

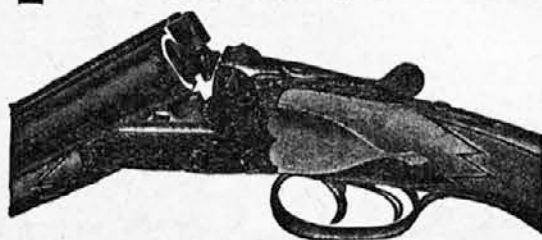
Pojasnilno brošuro o hitrem in temeljitnem ozdravljenju brez motenja poklica, brez ponovitve, brez živega srebra in drugih strupov, brez vbrizgavanja, brez škodljivih postranskih učinkov

razpošilja diskretno za 20 h za poštnino v zaprti kuverti brez kakega natiska

dr. med. H. Seemann, Sommerfeld 84 (Lausitz). 94

Edina SLOVENSKA orožna tovarna

DRUŽBA: PUŠKARNA „P. WERNIG“
BOROVLE - KOROŠKO

PISITE PO:

CENIK

1914 61

LOVSKE PUŠKE — STRELJIVO POPRAVILA

Ustanovljena 1881.

Račun: Pri avstr. pošt. hr. št. 828.406.
Pri ogr. pošt. hran. št. 19.864.

Telefon šteč. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

R. Z. Z. N. Z.

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 18

v lastnem združnem domu.

Žiro-konto pri avstro-ogrski banki.

Obrestuje hranilne vloge po 4 3/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.
Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gospodje:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani.
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani.
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani.
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani.

Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški.
Frano Jaro, posestnik v Medvodah.
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani.
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervnega zaklada kron 800.000.

Upravno premoženje koncem leta 1912 kron 19.000.000.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8.—1. popoldne.